

SVETOVNA RAZSTAVA V TURINU

Žumberk in Marindol.

Zgodovinska črtica. — Po virih zbral dr. Jos. Mal.

(Dalje in konec.)

Av virih se ne govori le o Žumberku, temveč tudi o vaseh, ki so spadale pod žumbersko gospostvo in v katerih so bili pozneje naseljeni uskoki. Nekaj teh vasi sem imel priliko že zgoraj omeniti. A tudi sicer govore akti o posestvih z izrecno pripomnjo, da so na Kranjskem, „der lehenschafft vnsers herzogthums Crain“, tako o zemljiških vasi: Dvorišče, Brod, Graber, Petričko selo, Zgornji in Spodnji Budanovec, Mali Leskovec, Matinic, Ostrč, ‚Thurnpsendorff‘, Ravne, Kupčina, Željezno, Tupčina vas, Kostanjevac, Veliki vrh, Vuković vrh, Višči vrh, na Kravjeku in Kalje. — Zanimivo je tudi, da je oba urbarja žumberskega oskrbništva (iz l. 1498. in 1531.) dal napraviti kranjski deželni vicedom, izmed katerih je spisan eden skupaj z urbarjem Kočevske reke.

Kar se tiče cerkvene uprave, bi pripomnil, da je imel kostanjeviški opat pravico potrditve novoimenovanega žumberskega župnika (jus confirmationis).

Ko se je okrog l. 1745. vojaška granica osnovala, oziroma preuredila, se je žumbersko uskoško glavarstvo (dotlej poseben kranjski obmejni brambni okraj) priklopilo karlovškemu generalatu ter dajalo dve kompaniji XII. (slunjskega) graničarskega polka. A tudi pozneje si je Kranjska zavarovala svoje državnopravne pravice do žumberskega in marindolskega okraja, — in to ne samo po mnenju ljub-

ljanskega gubernija, ki je svoje pravice ob vsaki priliki poudarjal, marveč tudi po mnenju dvornega vojnega sveta, ki je še l. 1827. izjavil, „da se proti temu, da pripada celo žumbersko ozemlje vojvodini Kranjski, ne more ugovarjati“. Enako je l. 1780. in nasl. izjavila ogrska dvorna pisarna, „ker je bilo to ozemlje prvotno od vojvodine Kranjske oddano karlovškemu generalatu in leži popolnoma izvan delokroga ogrske provincialne in kameralne jurisdikcije“. Slično se občina Marindol imenuje tudi sedaj kot na Kranjskem ležeča.

L. 1828. so se vsled sklepa ogrskega državnega zbora sestavile posebne komisije, ki naj bi uravnale meje proti Moravski, Štajerski, Galiciji in Kranjski, ki pa vsled izbruha kolere niso prišle do posebnih zaključkov. L. 1837. so s temi obravnavami nadaljevali notri do l. 1846., ne da bi prišli do definitivnih sklepov glede uravnave mej. Iz teh obravnav se toliko razvidi, da se je od hrvatske strani opustila zahteva po Metliki kot popolnoma neosnovana in brez podlage. Na predlog predsednika komisije, škofa Havlika, se je sklenilo, da se ima glede mej za vedno ohraniti status quo, čemur so pa odposlanci kranjskih stanov odločno ugovarjali. Enako se je izjavil proti taki uravnavi tudi kranjski deželni zbor l. 1847., ker je bil prepričan o pravičnosti svoje zahteve, a je zadevo odložil na poznejši čas, če bi se vojaška granica enkrat opustila.